

Optužnice, procesi i presude (ne)smetaju (10): Promjene zakona nisu dovoljne - ozbiljna reforma pravosuđa više ne može odgađati!

👤 [Ivica Kruhoberec](#) | 🕒 31.12.2021. u 11:34h | Objavljeno u [Aktualno](#)

Neovisnost, stručnost, efikasnost i dostupnost sudstva moraju predstavljati glavne ciljeve reforme, a posebna pozornost se mora dati postupcima u kojima se sudi za (političku) korupciju na visokoj razini koji bi se trebali završiti u najkraćem mogućem roku.

Naravno da je izuzetno problematično kada na izbore izlaze osobe protiv kojih se vode kazneni postupci, a još je spornije kada one pobijede na izborima, naglašava dr. Ivan Obadić, docent na Katedri za opću povijest prava i države Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji je nedavno izabran za predsjednika Sveučilišnoga savjeta zagrebačkog Sveučilišta.

Obadić, autor manifesta platforme Budimo grad, ima jednu od najistaknutijih uloga u toj novoj političkoj opciji koja je dobila osjetnu podršku birača u Varaždinu na ovogodišnjim lokalnim izborima na kojima je, dobrim dijelom upravo zbog toga, došlo do značajne promjene: nezavisni kandidat dr. Ivan Čehok izgubio je izbore za gradonačelnika, a to je postao dr. Neven Bosilj, prvi neposredno izabrani kandidat SDP-a.

-Ovakve situacije s opruženima na vlasti odražavaju eroziju društvenih vrijednosti i visoku razinu nepovjerenja građana u pravni i politički sustav, što je dovelo i do sve manje izlaznosti građana na izbore. Parlamentarne izbore 2020. godine obilježila je rekordno niska izlaznost manja od 50%, a izlaznost na lokalnim izborima još je lošija, što bi nas sve trebalo zabrinuti. U Varaždinu je, na primjer na prošle izbore za gradonačelnika u prvom krugu izašlo samo 44% birača, što najbolje svjedoči o razočaranosti građana politikom i političarima. Ironično je kako upravo niska izlaznost pogoduje korumpiranim političarima, što potvrđuje i istraživanje dr. sc. Vukovića, koji je dokazao da u lokalnim sredinama što je političar korumpiraniji, to mu je veća šansa da ostane na vlasti zbog niskog postotka izlaznosti na izbore i stvaranja klijentelističkih mreža. I tu dolazimo do zatvorenog kruga: izbor političara protiv kojih postoji opravdana sumnja u korupciju i protiv kojih se vode kazneni postupci doprinosi daljnjem produblivanju nepovjerenja građana u tijela javne vlasti, političke stranke i političare, ukazuje Obadić.

Kako dodaje, primjer bivšeg zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića, ali ne i samo taj, pokazuje da okrivljeni političari

i dalje nastavljaju vladati na isti način.

-Valjda su uvjereni da im se ništa neće dogoditi zbog sporog i neefikasnog pravosuđa, koje je jednim dijelom korumpirano i ispolitizirano. Još gore je što izbor takvih osoba na najodgovornija mjesta daje im mogućnost da zloupotrijebe politički položaj i utjecaj kako bi osnažili svoj pravni položaj u procesima koji se vode protiv njih. Nažalost, upravo u Varaždinu smo imali takvu situaciju za vrijeme prethodne gradonačelnosti, tvrdi Obadić, napominjući da je varaždinski gradonačelnik povukao imovinsko-pravni zahtjev protiv sebe, a bilo je i drugih radnji koje su otvorile dvojbu je li postupao interesu grada i građana ili u svojem, privatnom interesu.

Obadić smatra da se u nas problematizira izlazak na izbore optuženih, kako u javnosti, tako i znanstvenim krugovima, ali nedovoljno na lokalnoj razini, posebice u onim sredinama gdje ima takvih slučajeva.

-Nacionalni mediji su često otvarali ovu temu, a i u znanstvenim krugovima se o ovoj temi mnogo govorilo. Na primjer, prošle godine Centar Miko Tripalo organizirao je znanstveni skup upravo na ovu temu, „Politička (ne)odgovornost i korupcija – je li došlo vrijeme za postrožavanje uvjeta kandidiranja za političke funkcije?“. Međutim, problem nastaje na lokalnoj razini na kojoj se i događaju situacije da optuženi izlaze na izbore, a gdje se mediji često koriste kao poluga za širenje utjecaja političke opcije, koja je trenutno na vlasti. Politička kontrola nad lokalnim medijima zbog izravnog financiranja iz proračuna lokalnih jedinica općenito onemogućuje kritičko praćenje rada lokalnih vlastodržaca i pravovremenu detekciju koruptivnih radnji. Zato bi trebalo na nacionalnoj razini osigurati transparentno financiranje i uklanjanje političkog utjecaja na lokalne medije, drži Obadić.

No, nije samo problem utjecaj (lokalne) politike na (lokalne) medije. Za optuženi na vlasti, kako upozorava, odgovoran je i zakonodavac.

-Samo rijetke europske države ne poznaju ograničenje pasivnog biračkog prava na temelju statusa građanske časti (npr. Finska, Švedska, Slovenija), dok velika većina ograničava i privremeno isključuje iz političke zajednice osobe koje su osuđene, ali prema različitim kriterijima. Ograničenja pri tom moraju biti propisana zakonom, mora se poštovati načelo razmjernosti, a temelj mora biti u izričitoj odluci suda. Pri tom moram istaknuti kako se kod nas često brkaju pojmovi presumpcije nevinosti i političke odgovornosti. Presumpcija nevinosti i politička odgovornost su dvije različite vrste odgovornosti. Prvo je pravna kategorija, jedno od temeljnih načela suvremenog sustava ljudskih prava. Ograničavanje prava kandidiranja osobama protiv kojih se vode kazneni postupci bilo bi protivno njihovim ustavnim pravima jer svatko je nevin dok se ne dokaže suprotno. S druge strane politička odgovornost ne ovisi o tome je li povrijeđen neki propis ili ne. Političkom odgovornošću želi se povećati pažnja i savjesnost obavljanja službe, spriječiti zlorabe i pristranost. Svrha političke odgovornosti je osigurati povjerenje u efikasnost i vjerodostojnost vlasti.

Unatoč presumpciji nevinosti kao jednom od temeljnih načela suvremenog sustava ljudskih prava koja utvrđuje da nitko nije kriv dok mu se ne dokaže suprotno, javni dužnosnici trebaju stvarati dojam transparentnosti i odgovornosti prema funkciji koju obavljaju jer oni svojim djelovanjem mogu napraviti znatnu štetu javnom interesu i povjerenju građana u državne institucije. Zato u razvijenim zemljama s dugom demokratskom tradicijom postoje mnogi primjeri kada su političari samo zbog opravdane sumnje u zlouporabu položaja podnijeli ostavku. Krajnje je vrijeme i da hrvatski političari prihvate ovakve standarde političkog ponašanja, smatra Obadić.

Upitan treba li što u nas mijenjati zakone zbog optuženih dužnosnika ili čekati da se prag netolerancije na to podigne, odnosno javnost više inzistira na političkoj odgovornost, ukazuje na neusklađenost zakonodavstva.

Problem hrvatskog izbornog zakonodavstva je njegova neusklađenost. Nekoliko zakona definira biračko pravo – Zakon o izboru za predsjednika Republike, o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, o lokalnim izborima, te Zakon o izboru članova u Europski parlament. Svi ovi zakoni predviđaju drugačija ograničenja pasivnog biračkog prava. I dok Zakon o izboru za predsjednika predviđa najšire moguće pasivno biračko pravo, Zakon o lokalnim izborima predviđa najstroža ograničenja pasivnog biračkog prava. Tako imamo paradoksalnu situaciju da netko može biti biran za predsjednika Republike ili saborskog zastupnika, ali ne može biti biran za općinskog, gradskog ili županijskog vijećnika. Na ovo je upozorio i Ustavni sud u odluci od 4. travnja 2017. godine, upozorava.

Stoga drži da bi zakonsko rješenje, koje bi bilo na tragu vraćanja povjerenja građana u politički sustav, ujednačavanje je ograničenja pasivnog biračkog prava kako na lokalnoj tako i na državnoj razini na jednaki način, u skladu sa Zakonom o lokalnim izborima - poslalo ispravnu poruku javnost.

- Time bi se uvela opća zabrana kandidiranja osobama koje su pravomoćnom sudskom odlukom osuđene na kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci ili im je ta kazna zamijenjena radom za opće dobro ili uvjetnom osudom (do nastupa rehabilitacije). No, postrožavanje uvjeta kandidiranja za političke funkcije sigurno ne bi riješilo ovaj ozbiljan problem, ali zajedno s transparentnim načinom upravljanja i trošenja javnih sredstava, stvarnom borbom protiv korupcije i drugim zakonskim promjenama koje je izložio prof. Podolnjak, od mogućnosti lakšeg opoziva člnika lokalne izvršne vlasti, ograničenja reizbora župana, gradonačelnika i načelnika na najviše dva mandata, onemogućivanja kumuliranja mandata poput istovremenog obnašanja gradonačelničke i zastupničke dužnosti, prenašanja određenih ovlasti člnika lokalne izvršne vlasti na predstavničko tijelo itd., predstavljalo bi korak u pravom smjeru, drži Obadić.

Međutim, kako naglašava, mijenjati zakone, nije dovoljno.

-Ključni problem našeg društva, uz korupciju, postalo je i nefunkcioniranje pravne države. Sporo i neefikasno pravosuđe je glavni generator osjećaja društvene nepravde i nepovjerenja javnosti u institucije. Nesposobnost sudstva da osudi i kazni političare i tajkune, bilo zbog privatizacijske pljačke, korupcije ili prometnih nesreća, kao i objašnjenja koja su pri tom davana, od „sinkope“ do „ličkog rukovanja“, najviše je pridonijelo tome da javnost izgubi povjerenje u pravnu državu. Zato se ozbiljna reforma pravosuđa više ne može odgađati. Neovisnost, stručnost, efikasnost i dostupnost sudstva moraju predstavljati glavne ciljeve reforme, a posebna pozornost se mora dati postupcima u kojima se sudi za (političku) korupciju na visokoj razini koji bi se trebali završiti u najkraćem mogućem roku. S jedne strane postoji interes javnosti da se što prije utvrdi da li postoje pravne zapreke da se netko kandidira ili obnaša javnu dužnost, odnosno da li ima ili nema građansku

čast, dok s druge strane i osobe protiv kojih se vodi postupak imaju interes da se s njih skine sumnja da su počinitelji težih kaznenih djela. Barem bi im to trebalo biti u interesu. U svakom slučaju je nedopustivo da je pravosuđe zbog svoje sporosti omogućilo da se za političke funkcije kandidiraju osobe protiv kojih se vodi nekoliko kaznenih postupaka već deset godina, bez da je donesena pravomoćna presuda, kao što je to slučaj s bivšim varaždinskim gradonačelnikom. Upravo ovakvi slučajevi potkopavaju povjerenje javnosti u pravosudni i politički sustav, zaključuje.

Serijal tekstova " Optužnice, procesi i presude (ne)smetaju" napisan je uz potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama

OZNAČENO U

◀ ivan obadić ▶ izbori ▶ optuženi ▶ AEM

FACEBOOK KOMENTARI

Komentari ispod članaka ni na koji način nisu stavovi uredništva Varaždinskih vijesti te su za njih odgovorni isključivo čitatelji. Ističemo kako je stav redakcije da je zabranjeno vrijeđanje, govor mržnje te poticanje diskriminacije na osnovi rase, etničke pripadnosti, boje kože, spola, jezika, vjere, dobi, rodnog identiteta ili spolne orijentacije. Svi komentari za koje uredništvo procijeni da su neprikladni bit će obrisani, a njihovi autori prijavljeni nadležnim tijelima.

POVEZANI ČLANCI

[Optužnice, procesi i presude \(ne\)smetaju \(9\): Treba procesni kalendar, ali i suspenzija optuženih dužnosnika](#)

Dugotrajnost, ali i netransparentnost kaznenih postupaka, koja se vidi i u tome da jasnost ne može dobiti na uvid obrazloženje prvostupajskih presuda - glavni su uzrok političkog fenomena kandidiranja optuženih i njihovog dolaska na vlast, a ne građani koji ih biraju ili sami optuženi koji se kandidiraju. Uostalom, potonje je moguće i događa se u Njemačkoj i drugim zemljama pa zašto onda ne bi bilo moguće u nas, pogotovo ako se ima u vidu da su pojedini naši lokalni dužnosnici, nakon godina suđenja, uspjeli dokazati svoju nedužnost koju su stalno isticali, kao što su gradonačelnici Ivica Kirin i (zasada) Ivan Čehok?

[Optužnice, procesi i presude \(ne\)smetaju \(7\): Maldini: Ne možemo osuđivati korupciju, a da pritom sami ništa ne činimo na suzbijanju](#)

Ako ćemo korupciju tolerirati na bilo koji način – o njoj šutjeti zbog straha od nezamjeranja ili možebitnog gubitka neke privilegije, prešutno je odobravati u očekivanju neke manje socioekonomske dobiti ili pak klijentelističke poslovne prilike te zbog toga korumpirane političare podupirati ili biti apatičan i ne reagirati držeći da se ne može ništa promijeniti – tada ni ne možemo očekivati smanjenje korupcije, već upravo suprotno